

Minaraad

Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen

Advies

van 7 september 2006

**over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse
Regering inzake de openbaredienstverplichtingen
ter bevordering van het rationeel energiegebruik**

Krachtlijnen van het advies

De Vlaamse overheid past het besluit aan dat de distributienetbeheerders verplicht om jaarlijks te zorgen voor een energiebesparing bij hun klanten. In het kader van deze 'openbardienstverplichting rationeel energiegebruik' verlenen de elektriciteitsnetbeheerders de gekende premies voor bv. condensatieketels, dakisolatie, spaarlampen en zijn er de reductiebonnen voor bv. spaarlampen.

De Minaraad ondersteunt dit besluit in de eerste plaats omdat het instrument van de openbardienstverplichting zeer geschikt is om de negatieve externe milieueffecten van energieconsumptie te internaliseren in de prijs. De kosten van de openbardienstverplichting om energie te besparen worden doorgerekend in de elektriciteitsprijs wat leidt tot een bijsturing van de markt vanuit milieuoogpunt.

De Vlaamse Regering heeft de bestaande openbardienstverplichting rationeel energiegebruik hoofdzakelijk op administratief vlak geëvalueerd. De Raad betreurt dat er geen grondige evaluatie van de milieu-effectiviteit uitgevoerd werd. Het is dus zeer moeilijk voor de Raad om te evalueren of een maatschappelijk optimale energiebesparing zal gerealiseerd worden via voorliggend besluit. De Minaraad volgt de Regering gedeeltelijk indien die stelt dat de toekomstige doelstellingen aangescherpt werden. Toch heeft de Raad een aantal bedenkingen:

- Gezien het stijgende verbruik betekent de besparingsdoelstelling van 2% *de facto* ongeveer een stabilisering. Hoe gaat de Vlaamse Regering dan het regeerakkoord uitvoeren waarin staat dat het energiegebruik bij de gezinnen verminderd wordt met 7,5% in 2010 ten opzichte van 1999?
- Door de opsplitsing tussen huishoudelijke en niet-huishoudelijke klanten geldt voor het verbruik door de overheid een lagere doelstelling dan voor de huishoudens. Dit is een verkeerd signaal voor een overheid die een voorbeeldrol te vervullen heeft.
- Uit de gegevens blijkt dat de besparingen bij de hoogspanningsklanten goedkoper zijn dan bij de laagspanningsklanten. Volgens de Raad is het dan ook niet logisch dat bij deze klanten een lagere doelstelling gerealiseerd moet worden.
- Het besluit bevat onvoldoende stimuli voor de netbeheerders om maximaal energie te besparen. De Minaraad wil netbeheerders die de minimale resultaatsverplichtingen overschrijden belonen, i.p.v. de huidige (impliciete) bestraffing. Concreet kan dit door de beschikbare middelen voor de aankoop van flexmex-kredieten ook in te zetten om de netbeheerders te vergoeden voor extra reducties en dit aan de gangbare marktprijs voor emissierechten.

Gezien het belang van communicatie en samenwerking tussen de actoren in het REG-beleid beveelt de Minaraad aan om in de campagnes door de netbeheerders een nieuwe, slimme communicatiecultuur rond energiezuinig bouwen en wonen te bevorderen. In de communicatie dienen een waaier aan actoren betrokken te worden en dienen samen duidelijke boodschappen afgesproken te worden. De Minaraad wijst eveneens op dat het voorontwerp besluit de energiefactuur niet inzet als communicatiemiddel. Meer en betere informatie op de facturen zal de mensen nochtans aanzetten om energie te besparen.

Ten slotte formuleert de Raad een aantal bedenkingen bij de toegevoegde waarde van de opgelegde pilootprojecten en het type energieaudits dat gestimuleerd wordt.

Inhoudstafel

Krachtlijnen van het advies	2
Inhoudstafel.....	3
Inleiding.....	4
Adviestekst.....	5
I. Situering.....	5
II. Beoordeling van het voorstel van besluit	10

Inleiding

Op 7 juli 2006 keurde de Vlaamse Regering principiële het voorontwerp van besluit goed inzake de openbaredienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik. In het besluit worden actie- en resultaatverplichtingen opgelegd aan de electriciteitsdistributienetbeheerders met het oog op het realiseren van energiebesparing bij hun klanten. De adviesvraag van Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, Kris Peeters werd ontvangen op 17 juli 2006. Gezien de verlofperiode verlengt de minister de adviestermijn van een maand tot 15 september 2006. Met dit advies komt de Raad tegemoet aan deze adviestermijn.

Tijdens een vergadering van de werkgroep energie en klimaat van de Minaraad op 24 augustus '06 werd het besluit toegelicht door Tine Tanghe en Ann Collys van het Vlaams Energieagentschap.

Het ABVV, het ACV, de ACLVB, de Boerenbond, de UNIZO en het VOKA-Vlaams Economisch Verbond onthouden zich bij het voorliggende advies omdat zij hierover via de SERV advies wensen uit te brengen.

Hubert David
Voorzitter MiNa-Raad

Adviestekst

I. Situering

- [1] **Juridisch kader.** Het Elektriciteitsdecreet¹ maakt het mogelijk dat de Vlaamse overheid ook in de vrijgemaakte energiemarkt verplichtingen kan opleggen aan de netbeheerders ter bevordering van het rationeel energiegebruik. In het besluit van de Vlaamse Regering van 29 maart 2002 inzake de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik² worden deze verplichtingen verduidelijkt. Artikel 2 § 12 van dit besluit gaf aan dat de bevoegde minister in 2005 een evaluatierapport aan de Vlaamse regering moest voorleggen *“waarin de effecten van de resultaats- en actieverplichtingen, de kosteneffectiviteit van de acties en het doelgroepenbeleid worden geëvalueerd en waarin eventueel wordt voorgesteld om de resultaats- en actieverplichtingen te wijzigen.”* Als gevolg van deze evaluatie heeft de Vlaamse Regering een nieuw besluit voorgelegd waarin de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik voor de volgende jaren worden vastgelegd.
- [2] **Inhoud van het besluit.** Het besluit heeft als doel om een energiebesparing te realiseren bij de klanten van de elektriciteitsdistributienetbeheerders. Hiertoe worden resultaats- en actieverplichtingen opgelegd aan de netbeheerders. Daarnaast bevat het besluit bepalingen die aangeven welke rapporten en plannen opgesteld moeten worden en zijn er actieverplichtingen voor de elektriciteits- en gasleveranciers.
- [3] **Resultaatsverplichtingen.** Om juridische problemen te vermijden bij een vertraging van de goedkeuring van de besluiten worden de doelstellingen uit het bestaande besluit overgenomen voor 2007. Deze voorzien een energiebesparing die de netbeheerder moet realiseren van 2,2% bij het geheel van zijn laagspanningsafnemers en 1% bij het geheel van zijn hoogspanningsafnemers t.o.v. het verbruik in 2005.

Vanaf 2008 worden de doelstellingen opgelegd voor huishoudelijke en niet-huishoudelijke elektriciteitsafnemers. Dit onderscheid is praktischer en eenvoudiger implementeerbaar. Vanaf 2008 realiseert elke netbeheerder bij zijn huishoudelijke eindafnemers een energiebesparing van 2% in vergelijking met het verbruik van twee jaar eerder. Bij de niet-huishoudelijke eindafnemers wordt een energiebesparing van 1,5% gerealiseerd. Indien de gerealiseerde energiebesparing hoger ligt dan de opgelegde resultaatsverplichting kan het overschot overgedragen worden naar het volgende kalenderjaar. Indien de besparingsdoelstellingen niet gehaald wordt, moet de netbeheerder een boete betalen van tien cent per kilowattuur te weinig bespaarde primaire energie.

¹ Decreet van 17 juli 2000 houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt.

² Gewijzigd door de besluiten van 26 september 2003, 5 maart 2004, 8 juli 2005 en 10 maart 2006.

[4] Actieverplichtingen. Naast een resultaatsverbintenis legt de Vlaamse overheid ook een aantal actieverplichtingen op aan de netbeheerders. De belangrijkste zijn:

- Het verspreiden van informatiebrochures
- Verstrekken van REG-advies aan de klanten
- Het ter beschikking stellen van een REG-adviseur
- Het ter beschikking stellen (aan niet-huishoudelijke afnemers) van alle beschikbare afnamegegevens
- Aanbieden van een energieboekhoudingssysteem aan onderwijsinstellingen en welzijns- en gezondheidsinstellingen, inclusief begeleiding bij de opstart en het gebruik.
- Organiseren van acties naar bijzondere doelgroepen (beschermd afnemers, lokale besturen en externe organisaties).

Bij wijze van te evalueren pilootproject legt de Vlaamse overheid in 2007 een bijzondere bijkomende actieverplichting op aan de elektriciteitsdistributienetbeheerders. Elke netbeheerder moet in samenwerking met één gemeente naar keuze binnen zijn distributienet aan een bijzondere groep huishoudelijke eindafnemers, een door een erkend energie-deskundige uitgevoerde energie-audit aanbieden, en dit op vraag van de huishoudelijke eindafnemer. De kosten voor de energie-audit worden volledig (of in grote mate) gedragen door de netbeheerder en de gemeente. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de bestaande fiscale aftrekmogelijkheid. In 2008 zal het pilootproject geëvalueerd worden. De minister kan, bij een positieve evaluatie, de netbeheerders verplichten om alle huishoudelijke afnemers een goedkope energie-audit aan te bieden.

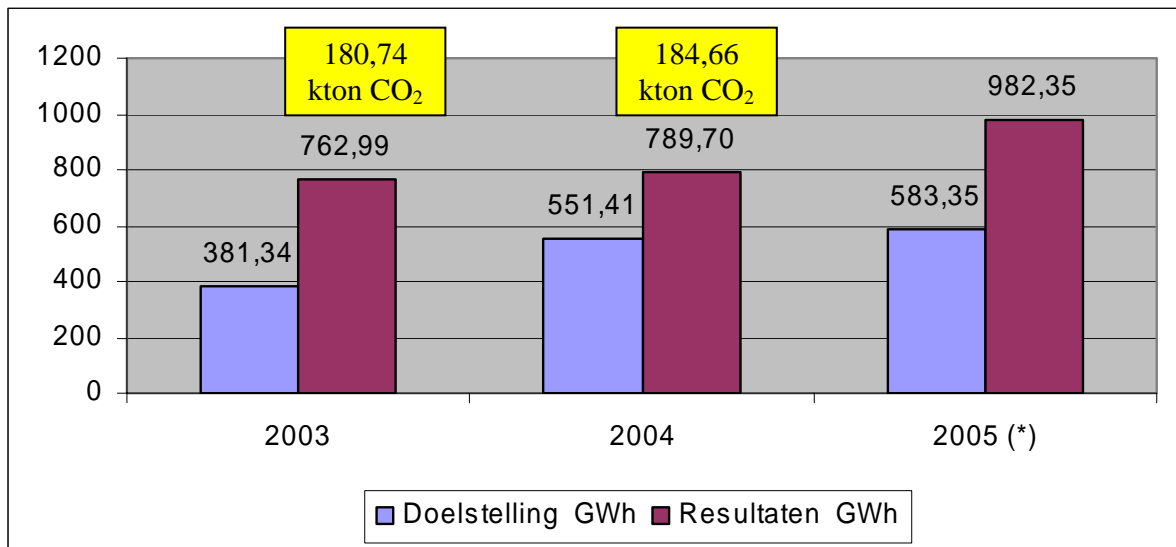
[5] De belangrijkste wijzigingen. Met het nieuwe besluit worden een aantal wijzigingen aangebracht aan de bestaande REG-openbaardienstverplichtingen:

- De opsplitsing van de resultaatsverbintenis tussen laagspannings- en hoogspanningsklanten wordt vervangen door een opdeling van de doelstellingen voor huishoudelijke en niet-huishoudelijke klanten.
- In het besluit wordt voorzien dat de Vlaamse overheid de premiebedragen, voorwaarden, besparingsberekeningen en aanvraagformulieren van de netbeheerders kan beoordelen. Dit moet leiden tot de meer uniformiteit van de georganiseerde REG-acties.
- In het bestaande systeem is er onvoldoende aandacht voor zachte acties (bv. energie-audits) en sensibilisering. Daarenboven zijn de effectieve besparingen van dergelijke acties moeilijk te berekenen. In het nieuwe besluit worden deze acties expliciet opgenomen onder de actieverplichtingen (zie hierboven). Het besluit stelt echter wel dat deze besparingen niet meer in rekening gebracht kunnen worden. Het gaat om besparingen ten gevolge van informatie- en sensibiliseringscampagnes, energieaudits, energieboekhoudingen, energiezorgsystemen, meetapparatuur voor het opsporen van energieverliezen, afregelen van installaties, voorlichtingscursussen inzake energiezuinig bouwen of deelname aan eenmalige kortstondige energiebesparingsinitiatieven. Dit verbod is vooral relevant voor de besparing die gerealiseerd moet worden bij de niet-huishoudelijke afnemers.
- Acties naar bijzondere doelgroepen worden meer gedetailleerd uitgewerkt.

- Er zijn een aantal netbeheerders waarvoor de opgelegde verbintenissen moeilijk van toepassing zijn, gezien hun specifiek (en beperkt) afnemersbestand. Voor hen wordt de mogelijkheid gecreëerd om compenserende actieverplichtingen te realiseren.³

[6] **Resultaten voorbije jaren.** Uit de gegevens die verstrekt werden door de vertegenwoordigsters van het Vlaams Energieagentschap, tijdens de toelichting aan de werkgroep Energie en Klimaat van de Minaraad, blijkt dat de distributienetbeheerders hun doelstellingen ruimschoots gehaald hebben (zie figuur 1). In de grafiek wordt eveneens de bijhorende reductie van CO₂-emissies voor de respectievelijke jaren weergegeven.

Figuur 1. Resultaten voorbije jaren

[7] **Maatregelen.** In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de maatregelen die door de netbeheerders genomen werden. De resultaten in de tabel weerspiegelen de impact van de acties die door de overheid opgelegd werden aan de netbeheerders. In 2003 werden nl. spaarlampen en spaardouchekoppen verdeeld bij de beschermde afnemers. In 2004 en 2005 was de energiebonactie, die aan de netbeheerders opgelegd werd door de overheid, verantwoordelijk voor het hoge aandeel van de spaarlampen en douchekoppen.

³ Het gaat hier over de netbeheerder voor de luchthaven van Zaventem en de haven van Antwerpen en de transportnetbeheerder Elia.

Tabel 1. Overzicht van de maatregelen

Huishoudelijke besparingen		Niet- huishoudelijke besparingen	
Belangrijkste maatregelen op basis van energiebesparing	% aandeel in huishoudelijke besparingen	Belangrijkste maatregelen op basis van Energiebesparing	% aandeel in niet-huishoudelijke besparingen
Jaar 2003			
Spaardouchekoppen	62.36%	Frequentieomvormers	54.31%
Spaarlampen	12.5%	Grondige energieaudit	23.15%
Condensatieketels	10.58%	Relighting	4.74%
Hoogrendementsketels	5.10%	Condensatietechnieken	3.45%
Dakisolatie	4.78%	Dakisolatie	2.69%
Superisolerende beglazing	2.79%		
Jaar 2004			
Spaarlampen	44.83%	Frequentieomvormers	25.7%
Spaardouchekoppen	27.11%	Relighting	11.9%
Condensatieketel	8.85%	Grondige energieaudit	23.9%
Dakisolatie	7.13%	Een-thema-audit	4.64%
Superisolerende beglazing	5.98%	Condensatietechnieken	2.7%
Hoogrendementsketel	3.6%		
Warmtepomp	0.94%		
Muurisolatie	0.43%		
Jaar 2005			
Condensatieketel	24.23%	Frequentieomvormers	26.29%
Spaarlampen	24.05%	Grondige energieaudit	28.6%
Dakisolatie	18.28%	Relighting	13%
Spaardouchekoppen	17.08%	Condensatietechnieken	3.99%
Superisolerende beglazing	7.69%	Een-thema-audit	6.31%
Hoogrendementsketel	4.63%		
Warmtepomp	1.24%		
Muurisolatie	1.19%		

Tabel 2. Gegevens over de doelgroep huishoudens

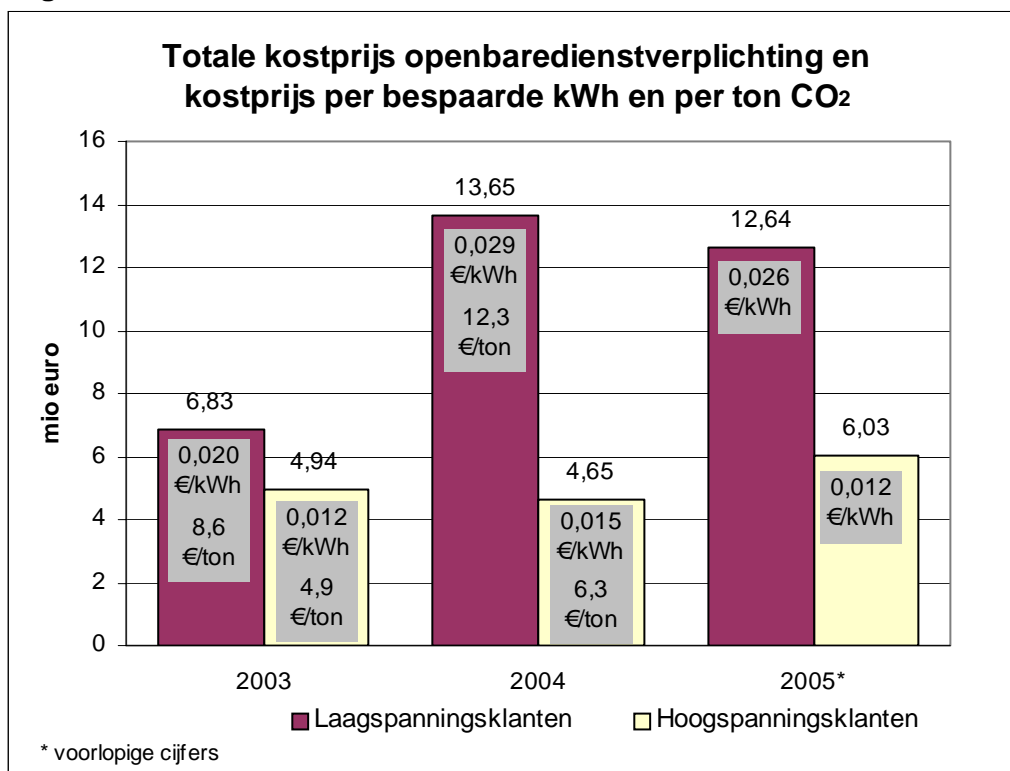
		2003	2004	2005
Spaarlampen en douchekoppen in 2003 en energiebonactie in 2004 en 2005	aantal premies	370.502	1.164.961	647.009
	bedrag premies	1,15 miljoen euro	5,7 miljoen	4,1 miljoen euro
	primaire energiebesparing	228,53 GWhp	291,28 GWhp	170,39 GWhp
Andere maatregelen	aantal premies	13.629	19.569	33.698
	bedrag premies	2,86 miljoen euro	3,30 miljoen euro	5,10 miljoen euro
	primaire energiebesparing	76,72 GWhp	113,58 GWhp	243,88 GWhp

Tabel 3. Gegevens over de doelgroep niet-huishoudens

	2003	2004	2005
Aantal premies	2.828	2.837	4.270
Bedrag premies	4,73 miljoen euro	4,16 miljoen euro	6,1 miljoen euro
Primaire energiebesparing (waarvan zachte acties)	457,72 GWhp (118,05 GWhp)	384,83 GWhp (119,83 GWhp)	568,09 GWhp (209,78 GWhp)

In figuur 2 wordt de totale kostprijs van de openbaredienstverplichtingen weergegeven voor respectievelijk de hoogspannings- en laagspanningsklanten. In de figuur wordt eveneens de kosteneffectiviteit van de maatregelen weergegeven. Deze wordt uitgedrukt in kostprijs per gerealiseerde energiebesparing en per bespaarde ton CO₂, voor de jaren 2003 en 2004. Voor 2005 kon de berekening nog niet worden uitgevoerd.

Figuur 2.

II. Beoordeling van het voorstel van besluit

[8] Een belangrijk instrument. De Minaraad is een grote voorstander van het gebruik van openbaredienstverplichtingen om milieudoelstellingen te realiseren. Het systeem van openbaredienstverplichtingen is een algemeen aanvaard en veelvuldig gebruikt instrument om de werking van de vrije markt bij te sturen. Het wordt vaak toegepast in sectoren die vroeger onder een overheidsmonopolie vielen zoals telecom, spoorwegen en energie. In de energiemarkt kunnen specifieke sociale, veiligheids- of milieudoelstellingen, die in een ongereguleerde markt verwaarloosd zouden worden, aan de netbeheerders opgelegd worden. De kostprijs hiervoor wordt dan doorgerekend aan alle gebruikers. Op die manier is het instrument van de openbare dienstverplichting zeer geschikt om negatieve externe (milieu)effecten te internaliseren in de prijs.

[9] Milieueffectiviteit. Voor de Minaraad is het prioritair aandachtspunt bij de evaluatie van het voorgestelde beleid, de milieueffectiviteit van de maatregel. Hoewel het bevorderen van het rationeel energiegebruik het doel is van de beleidsmaatregel bevatten de documenten van de Vlaamse Regering geen expliciete evaluatie van de milieueffectiviteit van de maatregelen. De Minaraad stelt zich namelijk de vraag of de gerealiseerde reductie optimaal is. De ruime overschrijding van de gestelde doelstelling geeft alvast aan dat de gestelde doelstelling verscherpt kan worden.

[10] Volledige benutting van het potentieel. De nota van de Regering geeft geen

inschatting van de milieubijdrage van de voorgestelde maatregel. In het klimaatbeleidsplan wordt het reductiepotentieel van de REG-acties van de netbeheerders samengenomen met de beleid rond ecologisch bouwen in de medisch sociale sector. Samen is het gemiddeld reductiepotentieel 1004 kton CO₂-eq voor de planperiode 2008-2012.

[11] Toekomstige doelstellingen. De doelstellingen voor 2007 (2,2% energiebesparing voor laagspanningsafnemers en 1% voor de hoogspanningsafnemers) werd vastgesteld in functie van de verplichte spaarlampactie. Vanaf 2008 moeten de netbeheerders 2% energie besparen bij de huishoudens en 1,5% bij de niet-huishoudens. De Vlaamse overheid geeft aan dat dit een verscherping van de doelstelling is, aangezien de energiebesparingen ten gevolge van zachte acties (bv. energieaudits) niet meer meegerekend mogen worden. De Minaraad kan deze redenering gedeeltelijk volgen.

Dat neemt niet weg dat de ervaring leert dat ook bepaalde sensibiliserende acties reële reducties opleveren. Zo kunnen we verwijzen naar de klimaatwijken die een blijvend effect op de energieconsumptie realiseren. Daarom is het misschien aangewezen om eerst verder te onderzoeken of bepaalde zachte acties beter meetbaar kunnen worden gemaakt, voor ze uit te sluiten van bijdrage aan de resultaatsverplichting.

Tegelijk vragen wij ons af hoe deze doelstellingen zich verhouden tot het voornemen van de Vlaamse Regering, zoals opgenomen in het Vlaams regeerakkoord, om het energiegebruik van de gezinnen te verminderen met 7,5% in 2010 ten opzichte van 1999. Een besparingsdoelstelling van 2% betekent *de facto* ongeveer een stabilisering van het energiegebruik. Op korte termijn zijn de openbare dienstverplichtingen, samen met de fiscale ondersteunende maatregelen de belangrijkste instrumenten die de overheden vandaag inzetten om bij huishoudens significante energiebesparingen te realiseren. De energieprestatieregelgeving zal pas op langere termijn zichtbare effecten krijgen. Een gedeeltelijk antwoord op dit probleem zal volgens ons liggen in het verder intensiveren van de actie- en middelenverbintenissen binnen de openbare dienstverplichtingen, en met name nog meer in te zetten op communicatie en sensibilisering.

Bovendien betreuren wij ten zeerste dat door de opsplitsing tussen huishoudelijke en niet-huishoudelijke klanten, met de bijhorende verschillende doelstellingen, de overheidsgebouwen nu een lagere doelstelling krijgen dan de huishoudens. Dit is een vreemd signaal voor een overheid, die eigenlijk een voorbeeldfunctie te vervullen heeft. Als we bovendien bedenken dat in de eerste versie van de Europese Energie-efficiëntierichtlijn de overheden een hogere doelstelling hadden dan alle andere groepen, valt deze lagere doelstelling in het Vlaams ontwerpbesluit moeilijk te verdedigen. Het energiebesparingspotentieel in overheidsgebouwen is nog zeer groot. De Minaraad dringt dan ook aan op het onderbrengen van de overheden bij de huishoudens.

Anderzijds wijzen we nog eens op figuur 2. Daaruit blijkt dat besparingen bij hoogspanningsklanten veel goedkoper zijn dan bij laagspanningsklanten. De kostprijs ligt bovendien duidelijk veel lager dan de kostprijs van emissiekredieten (in het Vlaams Klimaatbeleidsplan hanteert men richtprijzen van 8-9 euro/ton, wat aan de lage kant is). Toch hanteert men in het voorliggend ontwerpbesluit een lagere doelstelling voor niet-huishoudelijke afnemers. De logica zou eigenlijk moeten zijn dat niet-

huishoudelijke klanten een hogere doelstelling zouden moeten hebben. Men wijst er echter op dat het voor netbeheerders niet altijd evident is om voor deze doelgroep acties op te zetten, zeker nu een aantal vroeger succesvolle acties nu niet langer in aanmerking komen voor de resultaatsverbintenis.

Om al de bovenstaande redenen dringt de Minaraad erop aan om het onderscheid tussen huishoudelijke en niet-huishoudelijke afnemers te laten vallen, en voor alle afnemers een doelstelling van 2% op te leggen.

[12] De Vlaamse klimaatconferentie en meerjarenplanning. In de aanbevelingen van de Klimaatconferentie in 2005 werd eveneens gewezen op het belang van de openbaredienstverplichtingen. Er werd gepleit voor een betere vormgeving van de bestaande openbare dienstverlichtingen: *“In plaats van te werken met jaarlijks wijzigende actieplannen, stellen we voor meerjarenplannen op te stellen. Hierin moet de nadruk liggen op beter voorspelbare en volgehouden energiepremies, actie- en middelverbintenissen en betere communicatie.”*⁴ In het Vlaams Klimaatbeleidsplan, dat op 20 juli 2006 definitief goedgekeurd werd, wordt verwezen naar het voorliggende REG-besluit. Zoals verder zal blijken uit dit advies, komt de Vlaamse overheid gedeeltelijk tegemoet aan de opmerkingen van de klimaatconferentie.

De Vlaamse overheid heeft het voorstel van o.a. de klimaatconferentie om te werken met meerjarenplannen grondig onderzocht. En stelt dat de voordelen (voorspelbare en over de jaren volgehouden premies) ook binnen een jaarlijks systeem gerealiseerd kunnen worden. De administratie zal hierop toezien via het verbeterde beoordelingskader. Dit beoordelingskader moet ook leiden tot de gewenste grotere uniformiteit van de acties. De Raad benadrukt de nood aan een jaarlijkse evaluatie van de doelstellingen, en volgehouden energiepremies. We ondersteunen het voorstel om te blijven werken met jaarlijkse plannen, op voorwaarde dat de strengere opvolging vanuit het Energieagentschap inderdaad de continuïteit mee bekijkt.

[13] Garandeer in ieder geval de consistentie met fiscale aftrekbaarheid. De Vlaamse Klimaatconferentie vroeg om alvast alle maatregelen die fiscaal aftrekbaar zijn, op te nemen als actieverbintenis van de netbeheerders. Dit vergroot de samenhang tussen verschillende beleidsniveaus, en vergemakkelijkt de communicatie. Om die reden was dit een dringende vraag vanuit de consumenten en de bouwsector. Het betekent ook een versterking van het bestaand aanbod. Eventueel kan ook worden bekeken of muur- en vloerisolatie kan worden meegenomen als actieverbintenis.

[14] Onvoldoende stimulering van de netbeheerders om maximaal energie te besparen. Volgens de Minaraad komt het vernieuwde besluit onvoldoende tegemoet aan de aanbeveling van de klimaatconferentie om voor *“beter voorspelbare en volgehouden energiepremies”* te zorgen. Voor de Minaraad is het belangrijk dat de netbeheerders continu en op structurele wijze aangespoord worden om energie te besparen bij hun klanten, en liefst meer dan minimaal verplicht door de openbare dienstverplichtingen. Het nieuwe gewijzigde besluit zal daar niet voor zorgen. De ruimere bevoegdheid van de administratie om de plannen van de netbeheerders te evalueren en goed te keuren zal wel bijdragen tot meer uniformiteit. De

⁴ Vlaamse Klimaatconferentie, Het klimaat aan de orde van de dag: 365 voorstellen voor het Vlaamse klimaatbeleid, Aanbevelingen uit de Vlaamse Klimaatconferentie, 18 oktober 2005

netbeheerders stemmen hun inspanning echter af op de mate waarin ze de doelstelling zullen halen, en de boete die ze moeten betalen indien ze de opgelegde doelstelling niet halen. Aangezien de netbeheerders tijdens de voorbije jaren een aanzienlijk overschot hebben opgebouwd, dat ze kunnen overdragen naar de volgende jaren, zullen ze nu naar alle waarschijnlijkheid hun inspanning terugschroeven. Bovendien blijven de problemen met de distributietarieven die de netbeheerders mogen aanrekenen van de federale regulator, de CREG, onvoldoende opgelost. De gemaakte kosten voor de overschrijding van de doelstelling worden geblokkeerd op een rekening, waardoor de aandeelhouders van de netbeheerders dividenden mislopen. Dit is duidelijk geen aansporing, eerder integendeel, om verder te gaan dan het verplichte minimum.

[15] Beloon extra besparingen. De Minaraad wil dan ook dat netbeheerders beloond worden als zij de minimale resultaatsverplichting overschrijden. Dit kan door de middelen die de Vlaamse Regering reserveert voor de aankoop van flexibele mechanismen te koppelen aan eventuele extra besparingen door netbeheerders. Extra reducties resulteren immers in een kleinere kloof tussen emissies en Kyotodoelstelling. Bovendien zorgen binnenlandse reductie-investeringen voor extra werkgelegenheid, verminderde luchtvervuiling en meer toegevoegde waarde. Concreet stellen wij voor dat netbeheerders de extra reducties vergoed krijgen aan de gangbare marktprijs voor emissierechten. Daartoe volstaat het de energiebesparingen en hun kostprijs te verrekenen naar kost per bespaarde ton CO₂.

Gezien een deel van de middelen voor de flexibele mechanismen zou komen uit het Energiefonds, zorgt dit voorstel overigens voor een besteding van de middelen die meer in lijn ligt met de oorspronkelijke doelstelling van dit fonds.

[16] Communicatie als actieverbintenis. De nota aan de regering onderstreept terecht het belang van communicatie en sensibilisering binnen het REG-beleid. Ze stelt ook dat er een plan moet worden uitgewerkt om samenwerkingsverbanden op te zetten met externe organisaties, met het oog op energiebesparing. In de tekst van het voorontwerp van besluit is deze bepaling echter niet te vinden. Daar is enkel sprake van de mogelijkheid om samen te werken met externe organisaties bij sensibiliserende acties (art. 6§3). Wat onder die sensibilisering moet worden verstaan, wordt in het midden gelaten.

Gezien het belang van communicatie en samenwerking, beveelt de Minaraad aan om in de campagnes door de netbeheerders een nieuwe, slimme communicatiecultuur rond energiezuinig bouwen en wonen te bevorderen. In de communicatie dienen een waaier aan actoren betrokken te worden en dienen samen duidelijke boodschappen afgesproken te worden. Voorbeelden van deelacties kunnen zijn:

- Een verhoogde interactie binnen delen van de bouwpartners en delen van de overheid voor een betere en éénduidige communicatie via de geëigende kanalen.
- Aanreiken van informatie aan de bouwactoren tot en met de bewoner, die passen in de bestaande communicatiestromen (facturen, offertes, brochures,...).
- Actoren (zowel bouwsector als bouwheer) instrumenten aanreiken om zich te responsabiliseren rond energiezuinig bouwen en wonen.
- Sterke communicatie over het vermeden energiegebruik bij grote bouwprojecten zelf, door steun voor het opzetten van Bouwteams.

[17] Samenwerking tussen bouwactoren. Het is belangrijk om projecten te steunen die de bouwheer en bouwsector responsabiliseren op het vlak van energiezuinige woningbouw. Onderzoek wijst uit dat bedrijven worden gestimuleerd over te gaan tot duurzaam ondernemen als de druk van klanten, toeleveranciers, overheid... toeneemt. Momenteel komt de druk vooral vanuit de regelgeving. De overheid kan de bouwheer versterken via infowinkels met energie-advies; en via steun aan initiatieven die energiebesparingsadvies op maat en planadvies rond energiezuinig bouwen aanbieden. Positieve projecten zijn hierbij initiatieven waarbij bouwactoren samenwerken met andere actoren, zich willen responsabiliseren rond energiezuinig bouwen en wonen en vrijwillige overeenkomsten daartoe aangaan. De Minaraad beveelt dan ook aan om dergelijke acties op te nemen in de jaaractieplannen van de distributienetbeheerders.

[18] Regelmatige draaggolfcampagnes om REG trendy te maken. De campagnes dienen een voldoende hoge frequentie te hebben, waarbij tegelijkertijd uitgebreide allianties worden aangegaan met mediapartners om het bereik te verhogen. De campagnes en de basisboodschappen dienen uitgewerkt te worden na overleg met de sectoren en de maatschappelijke verenigingen. De sector kan in aansluiting op de overheidscampagnes, zijn communicatiekanalen en communicatiecampagnes hierop afstemmen (win-win).

[19] Slimmere facturen helpen energie besparen. Aansluitend bij de opmerkingen in de voorgaande paragrafen, wijst de Minaraad op een communicatiemiddel dat het voorontwerp besluit onderbenut laat: de energiefactuur. Art. 22 bepaalt dat op de factuur het jaarlijkse elektriciteitsverbruik moet voorkomen. De klant krijgt hierbij slechts een zeer beperkt signaal over de evolutie, en zeker over de situering van zijn consumptie. Tegelijk stellen we vast dat sommige leveranciers zeer toegankelijke rekenmodules op de website hebben om het eigen energiegebruik te analyseren, of dat andere leveranciers hun afrekeningfacturen begeleiden met infobrochures om de factuur te interpreteren, en tips om het verbruik te verminderen.

De Raad beveelt dan ook aan om op de factuur een zicht te geven op de evolutie van het verbruik, en de situering van dit verbruik ten opzichte van een gemiddelde en een efficiënte afnemer van hetzelfde type. We weten dat dit geen evidente oefening is. Anderzijds moet op basis van gezinsgrootte, locatie, en verwarmingsbron een rudimentaire inschatting mogelijk zijn. Minimaal moet het gemiddelde verbruik van een Vlaams gezin gegeven worden. Deze gegevens zijn gewoon uit het jaarverslag van de VREG te halen. De belangrijkste doelstelling is een signaal geven aan de afnemer om zich vragen te stellen bij het eigen verbruik. Daarom is het tegelijk noodzakelijk om de informatie over de evolutie van het verbruik te koppelen aan contactgegevens voor verdere toelichting, waar dan echt op maat van de klant kan bekeken worden wat de energiebesparingsmogelijkheden zijn.

[20] Bedenkingen bij de toegevoegde waarde van de pilootprojecten. In artikel 3 met de actieverplichtingen verplicht de Vlaamse overheid alle netbeheerders als pilootproject energieaudits aan te bieden aan een bijzondere groep huishoudelijke afnemers in een gemeente naar keuze. De Minaraad heeft zowel vragen bij de maatregel als bij de inhoud ervan. Het stimuleren van gemeenten om aan hun bevolking energieaudits aan te bieden zou beter gebeuren via de samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' met de

gemeenten (die op dit ogenblik in herziening is). Deze is hier specifiek op voorzien, en bevat daarenboven een specifieke cluster energie. Het initiatief wordt nu bij de netbeheerders gelegd in plaats van bij de gemeenten.

Indien de Vlaamse overheid deze maatregel wil behouden zou het toch beter zijn om de netbeheerders te verplichten een opgelegd aantal energieaudits te realiseren bij hun klanten, ongeacht de gemeente waar ze wonen. Een andere mogelijkheid is om netbeheerders een hogere premie voor de energieaudit te laten geven. In dit verband merken we overigens op dat het interessanter kan zijn om een vast premiebedrag te voorzien. Dit communiceert eenvoudiger, en stimuleert ook het verlagen van de totale kostprijs van de audit. Op die manier wordt de discriminatie vermeden waarbij burgers uit één gemeente een audit gratis krijgen terwijl de mensen in de buurgemeente ervoor moeten betalen. Zoals hieronder aangegeven wordt moet de actie rond energieaudit ook beter gefocust worden op mensen met (ver)bouwplannen.

[21] Naast de EAP-audit is er nood aan de promotie van een energiescan. De Minaraad stelt vast dat de Vlaamse overheid via o.a. het pilootproject, het uitvoeren van energieaudits (energieadviesprocedure of EAP-audit) bij particulieren sterk stimuleert. De EAP-audit die op dit ogenblik uitgevoerd wordt door de erkende auditoren, en waarvoor een fiscaal voordeel verkregen kan worden, besteedt veel tijd aan het in kaart brengen en inbrengen in de computer van de gegevens m.b.t. de bouwschil van de woning. Hierdoor is deze audit relatief duur. Een belangrijk deel van de energiebesparende maatregelen hebben dan ook betrekking op de bouwschil. Ingrepen op de schil zijn vaak ingrijpend en duur. De doelgroep van deze audit zijn dan ook particulieren die in de nabije toekomst hun woning eventueel wensen te verbouwen⁵. In de praktijk is de EAP-audit geen succes. Het aantal uitgevoerde audits is bijzonder laag en uit een evaluatie van het VITO blijkt dat na één jaar slechts 11% van de aanbevelingen werd uitgevoerd. Tijdens de EAP-audit wordt niet gepeild naar het gedrag van de bewoners. Dit gedrag heeft een belangrijke invloed op de energiefactuur van de bewoner en kan veelal via eenvoudige en goedkope maatregelen sterk bijgestuurd worden. Momenteel bestaan er op de markt energiescans waarbij een auditor gedurende twee uur de woning controleert op gebreken op vlak van isolatie, ventilatie, verwarming, warmwaterproductie en elektriciteit. Deze audit kost minder dan de helft van een EAP-audit. De Minaraad meent dat de EAP-audit vooral bedoeld is voor particulieren die op punt staan hun woning te verbouwen. De overheid moet naast de EAP-audit ook energiescans promoten. Deze scans zijn goedkoper en resulteren veelal in significante besparingen aangezien de voorgestelde maatregelen meestal goedkoper en eenvoudiger uit te voeren zijn.

[22] Beschermden doelgroepen hebben meer baat bij een energiescan dan bij een EAP-audit. De Raad stelt vast dat er inspanningen gedaan worden om betere resultaten te bereiken op het vlak van energiebesparing bij de beschermde doelgroepen, en ondersteunt deze inspanningen. Aansluitend bij het vorige punt willen we erop wijzen dat ook voor deze doelgroep het uitvoeren van een energiescan een belangrijke toegevoegde waarde kan hebben. Aangezien de beschermde

⁵ De website van energiesparen stelt: "het resultaat van de energieaudit is louter informatief, bijvoorbeeld voor particulieren die op het punt staan hun woning te verbouwen en graag inzicht willen in wat de voornaamste verbeteringen rond energie zijn."

doelgroepen vaak huurders zijn, is het voor hen vaak moeilijk of onmogelijk om isolatiemaatregelen te nemen. Bovendien focust de energiescan ook op het elektriciteitsverbruik (verlichting, elektrische toestellen, ...). Dit levert voor deze doelgroep nuttige tips op om energie te besparen.

We herhalen in deze context overigens de aanbeveling van de Minaraad om het Energieprestatiecertificaat voor sociale woningen versneld in te voeren.⁶ Deze aanbeveling werd ook gedaan door de ad hoc commissie Energiearmoede van het Vlaams Parlement.

Daarnaast wijzen we op de blijvende moeilijkheid om deze doelgroep exact te identificeren voor gerichte acties. Verder overleg met OCMW's, gemeenten, netbeheerders, kruispunt databank... is hiervoor aangewezen.

⁶ Minaraad, Advies van 15 september 2005 over het stappenplan betreffende de invoering van het energieprestatiecertificaat en het ontwerpbesluit energieprestatiecertificaat.